

Варіант 1

1. Укажіть рослину, яка не утворює плодів.

Б сосна

2. Укажіть тварину, яка має членисті кінцівки.

Б бджола медоносна

3. Укажіть систему органів людини, до складу якої входить трахея.

Г дихальна

4. Укажіть залозу, що виробляє інсулін.

Б підшлункова

5. Укажіть мономер молекули білка.

Б амінокислота

6. Укажіть органелу еукаріотичної клітини, що бере участь у формуванні веретена поділу.

В клітинний центр

7. Укажіть речовини, що утворюються у результаті повного окиснення глюкози.

Г вода і вуглекислий газ

8. Укажіть властивість генетичного коду.

В триплетність

9. Укажіть генотип людини, за якого у фенотипі проявляється лише рецесивна ознака

В аа

10. Укажіть критерій виду.

Б генетичний

11. Укажіть одиницю класифікації, що об'єднує різні види суніць.

А Рід

12. Укажіть компонент екосистеми, до якого належать рослиноїдні тварини.

Б консументи першого порядку

13. Під час досліду учні висадили у два горщики з ґрунтом по кілька зернівок пшениці. Ґрунт в обох горщиках поливали, але перший помістили на підвіконні, а другий — у непрозору шафу. За декілька діб

з'явилися проростки. Порівнявши їх, учні переконалися, що

В проростки у другому горщику були довші, ніж у першому

14. За допомогою мікроскопа учні спостерігали одноклітинний організм. Побачили, що він має джгутики і чашоподібний хлоропласт. Який організм спостерігали учні?

Г хламідомонаду

15. Прочитайте текст: «У травному тракті людини під дією травних ферментів жири розщеплюються на (1), а білки - на (2)». Замість цифр у тексті потрібно вписати слова, наведені в рядку. Укажіть правильний варіант.

А 1 - гліцерол і жирні кислоти, 2 - амінокислоти

16. До лікарні потрапили два пацієнти з підозрою на одне й те саме інфекційне захворювання. З метою створення імунного захисту першому пацієнтові ввели відповідну сироватку, а другому — вакцину. У котрого з пацієнтів сформується активний імунітет до захворювання?

Б у другого

17. Які органели еукаріотичної клітини мають власну спадкову інформацію?

В мітохондрії

18. Порівнюючи будову двох клітин, дослідники встановили, що перша клітина має клітинну оболонку (стінку), а в складі цитоплазми — рибосоми; друга клітина в цитоплазмі містить пластиди, її поверхневий апарат також представлено клітинною оболонкою (стілкою). Цієї інформації достатньо для того, щоб стверджувати, що

В друга клітина має рослинне походження

19. Під час світлової стадії фотосинтезу синтезуються молекули (1) та розщеплюються молекули (2).

В 1 - АТФ, 2 - води

20. У процесі мейотичного поділу гаплоїдна клітина поділилася на дві гаплоїдні. Це могло відбутися

В лише під час другого поділу

21. Ген, що обумовлює чорний колір шерсті в морських свинок, повністю домінує над геном, і що обумовлює білий колір. Який відсоток морських

свинок у F₁ у разі схрещування AA × aa буде чорного кольору?

A 100 %

22. У популяціях (1) самок набагато більше, ніж самців, а в популяціях (2) переважають особини, що утворилися внаслідок нестатевого розмноження.

Б 1 - бджіл, 2 - амеби протея

23. Проаналізуйте твердження щодо органа рослини, позначеного на рисунку стрілкою, та вкажіть правильні. I — з нього може розвинутися квітка; II — зовнішні покриви мають захисне значення.

В обидва правильні

24. Проаналізуйте твердження щодо тварини, зображеної на рисунку, та вкажіть правильні. I — ріст супроводжується линянням; II — розмноження статеве; III — має п'ять пар грудних ходильних кінцівок.

А лише I і II

25. Проаналізуйте твердження щодо клітини, зображеної на рисунку, та вкажіть правильні. I - цифрою 1 позначено аксон; II — цифрою 2 позначено дендрит; III - цифрою 3 позначено тіло клітини.

Г I, II, III

26. Установіть відповідність між групою організмів (1—4) та її характеристикою (А—Д).

1 рослини - Б клітинні оболонки (стінки) містять целюлозу

2 тварини - Г надмембранний комплекс представлено глікокаліксом

3 гриби - А у їхніх клітинах є вакуолі, але немає пластид

4 еубактерії - Д клітинні оболонки (стінки) містять муреїн

27. Визначте послідовність переходу енергії між учасниками водної екосистеми.

В хламідомонада

А циклоп

Г короп

Б щука

Варіант 2

1. Укажіть медоносну рослину.

В гречка

2. Укажіть комаху, у розвитку якої є стадія лялечки.

А хрущ травневий

3. Укажіть кістку, що входить до складу пояса верхніх кінцівок.

А ключиця

4. Укажіть залозу змішаної секреції.

В підшлункова

5. Укажіть рівень організації живого, на якому відбувається колообіг речовин у природі.

Г екосистемний

6. Укажіть речовину, яка є біополімером.

А білок

7. Грибна клітина, на відміну від рослинної, містить у складі клітинної оболонки (стінки)

Б хітин

8. Як називають процеси поглинання клітиною речовин та засвоєння їх для задоволення власних потреб?

Г асиміляція

9. Яка молекула є матрицею, що забезпечує синтез поліпептидного ланцюга безпосередньо на рибосомі?

Г мРНК

10. Яку частку гамет з доміантним геном утворюють гетерозиготи?

Б 50 %

11. Рушійною силою еволюції за Ч. Дарвіном є

А природний добір

12. Укажіть функціональну групу екосистеми, до якої належать печериці, опеньки, мухомори.

Г редуценти

13. Учні порівнювали рослини різних угруповань і запропонували кілька суджень. Правильним є судження, що серед

А рослин боліт переважають мохоподібні

14. Вивчаючи дихальну систему птахів, школярі дійшли висновку про те, що від дихальної системи інших хордових тварин її відрізняє наявність

Б повітряних мішків

15. Лікар-офтальмолог під час обстеження виявив, що в пацієнта зображення фокусується позаду сітківки. Укажіть це порушення зору.

Г далекозорість

16. Прочитайте текст: «Запам'ятовування запахів - це функція (1) пам'яті, а стереотипне відтворення рухів під час танцю - прояв (2) пам'яті». Замість цифр потрібно вписати слова, наведені в рядку. Укажіть правильний варіант.

Г 1 - образної, 2 - рухової

17. До складу ланцюга живлення входять

Б продуценти та консументи

18. Укажіть вітамін, який може синтезуватися в організмі людини.

В D

19. Вивчаючи будову прокариотичної клітини, один учень висловив упевненість у тому, що вона не містить органел, крім рибосом; другий учень сповістив, що спадкова інформація зберігається в кільцевій молекулі ДНК. Хто з них має рацію?

В обидва мають рацію

20. Учні вивчали мейоз та висловили судження. Перший учень сказав, що результатом мейозу є утворення чотирьох гаплоїдних клітин з однієї диплоїдної. Другий учень зауважив, що внаслідок мейозу у тварин утворюються гамети. Хто з них має рацію?

В обидва мають рацію

21. Молекула ДНК, на відміну від молекул РНК, містить нітрогеновмісну основу

Б тимін

22. Прочитайте текст: «Рецесивна ознака (хвороба), ген якої зчеплений з X-хромосоною, виявиться у (1) і успадкується від (2)». Замість цифр у тексті впишіть слова, наведені і в рядку.

В 1 - сина; 2 - матері

23. Проаналізуйте твердження стосовно рослини, зображеної на рисунку, та вкажіть правильні. I — цю рослину занесено до Червоної книги України; II — ця рослина зростає в степах; III — квітки цієї рослини зібрано в суцвіття китиця.

А лише I і III

24. Проаналізуйте твердження стосовно тварини, зображеної на рисунку, та вкажіть правильні: I - розмножується, відкладаючи яйця; II — має трикамерне серце; III - органи дихання — легені.

Г I, II, III

25. Проаналізуйте твердження стосовно функцій органів травної системи та вкажіть правильні. I - в органах, позначених цифрами 1 та 4, — кисле середовище; II — в органі, позначеному цифрою 2, відбувається первинне розщеплення білків; III — у відділ, позначений цифрою 3, надходить жовч.

В лише II і III

26. Установіть відповідність між поняттям (1—4) та його визначенням (А-Д).

1 популяційні хвилі - В коливання чисельності популяцій

2 мутації - Д поява нових алелів генів у межах однієї популяції

3 дрейф генів - А випадкові зміни частоти зустрічальності алелів

4 природний добір - Б вибіркове вимирання менш пристосованих особин

27. Визначте послідовність організмів за їх потребою у воді, починаючи з найбільш залежних від води.

В водні

Б гідрофільні

А мезофільні

Г ксерофільні

Варіант 3

1. Укажіть рослину, яка утворює коренеплоди.

В морква

2. Укажіть тварину з радіальною симетрією тіла.

Г медуза

3. Укажіть формені елементи крові, які забезпечують її зсідання.

А тромбоцити

4. Укажіть м'яз, що бере участь у дихальних рухах.

Г діафрагма

5. Виберіть метод багаторічного спостереження за станом біологічних об'єктів.

Б моніторинг

6. Гемоглобін та актин належать до групи

В білків

7. Укажіть органелу клітини, у якій відбувається фотосинтез.

В хлоропласт

8. Укажіть процес енергетичного обміну.

В гліколіз

9. Укажіть процес, який забезпечує сталість хромосомного набору під час статевого розмноження.

Б мейоз

10. Укажіть властивість організмів зберігати й передавати з покоління в покоління ознаки.

А спадковість

11. Одиницею еволюційного процесу Ч. Дарвін вважав

Б особину

12. Укажіть біотичний екологічний фактор.

Б взаємодія між особинами в популяції

13. Досліджуючи біологічні особливості представників мохоподібних, школярі з'ясували, що

В рештки цих рослин сформували поклади торфу

14. Укажіть групу, до якої належить тварина з такими ознаками: тіло вкрите хітиною кутикулою та поділене на відділи — голова, груди, черевце.

А членистоногі

15. Укажіть наслідок нестачі вітаміну D в організмі людини.

Б виведення Кальцію з кісток

16. Укажіть тканину, яка утворює альвеоли легень.

А одношаровий епітелій

17. Який полісахарид входить до складу клітинної оболонки (стілки) грибів?

Г хітин

18. Укажіть структури еукаріотичної клітини, що беруть участь в утворенні веретена поділу.

А мікротрубочки

19. Фрагмент ланцюга молекули ДНК має таку послідовність нуклеотидів: ЦЦГ АГТ АЦА. Укажіть послідовність нуклеотидів молекули мРНК, що утворюється внаслідок транскрипції наведеного фрагмента молекули ДНК.

ВГГЦ УЦА УГУ

20. Укажіть органелу, яка є в прокаріотичній клітині.

Б рибосома

21. Яка послідовність організмів правильно відображає передавання енергії в ланцюзі живлення?

А кукурудза - довгоносик - жайворонок - орел

22. Укажіть метод селекції, за якого для отримання нових високопродуктивних форм рослин і тварин здійснюють схрещування між особинами, які належать до різних видів і навіть родів.

В віддалена гібридизація

23. Проаналізуйте твердження щодо об'єктів, зображених на рисунку, і вкажіть правильні.

І — усі зображені об'єкти є насінними рослинами; II — об'єкти, позначені цифрами 1 і 2, — спорові рослини, які для запліднення потребують вологи; III — рослина, позначена цифрою 4, належить до

покритонасінних.

В лише II, III

24. Проаналізуйте твердження щодо біологічних особливостей тварини, зображеної на рисунку, і вкажіть правильні.

I — тварина належить до кільчастих червів; II — живиться опалим листям; III — має кровоносну систему замкненого типу.

Г I, II, III

25. Проаналізуйте твердження стосовно зображеного на рисунку органа людини та вкажіть правильні.

I — цифри 1 і 2 позначають шлуночки; II - цифра 4 позначає лівий шлуночок; III — між камерами, що позначені цифрами 2 та 4, розміщено двостулковий клапан.

В лише II, III

26. Установіть відповідність між органелами (1—4) та функціями, які вони виконують у клітині (А—Д).

1 комплекс Гольджі — Б утворення лізосом

2 лізосоми — Д внутрішньоклітинне травлення

3 мітохондрії — В синтез АТФ

4 гладенька ендоплазматична сітка — Г синтез вуглеводів і ліпідів

27. Установіть послідовність етапів реалізації спадкової інформації у клітині.

Г синтез матричної РНК у ядрі

В вихід матричної РНК у цитоплазму

А приєднання матричної РНК до рибосоми

Б утворення поліпептидного ланцюга на рибосомі

Варіант 4

1. Укажіть голонасінну рослину.

А сосна

2. Укажіть тварину, органами зору якої є фасеткові очі.

Б метелик

3. Укажіть структури людського організму, утворені хрящовою тканиною.

А міжхребцеві диски

4. Укажіть біологічно активні речовини слини, що здатні прискорювати перебіг хімічних реакцій в організмі.

Г ферменти

5. Згідно з правилом екологічної піраміди, з попереднього на наступний трофічний рівень переходить частка біомаси, еквівалентна

Г 10 %

6. Укажіть продукт харчування, який з давніх часів виготовляють із застосуванням біотехнології.

Б хліб

7. Селекціонери сільськогосподарських рослин створюють нові

Б сорти

8. Укажіть речовину, яка є універсальним джерелом енергії для забезпечення реакцій плаотичного обміну, що відбуваються усередині клітини.

Б АТФ

9. Укажіть немембранну органелу еукаріотичної клітини.

В рибосома

10. Під час хемосинтезу відповідні організми використовують енергію, що виділяється у процесі

Г окиснення неорганічних сполук

11. Укажіть клітину, що входить до складу скелетних м'язів.

В міоцит

12. Збільшення маси м'язів у результаті тренувань є проявом мінливості А модифікаційної

13. Двоє учнів під час прогулянки в парку побачили на стовбурі дерева гриб-трутовик. Один учень сказав, що тіло гриба складається з окремих ниток-гіфів, а другий стверджував, що в цього організму відсутні тканини. Хто з них має рацію?

В обидва мають рацію

14. На екскурсії в зоопарку двоє школярів спостерігали за пінгвінами. Один школяр припустив, що тіло тварин укрите не пір'ям, а волоссям, а другий додав, що їм притаманне живородіння. Хто зі школярів має рацію?

Г обидва помиляються

15. Проаналізуйте твердження стосовно видів кровотеч і вкажіть правильні.

I — для артеріальної кровотечі характерна висока швидкість крововиливу;

II — капілярну кровотечу легко зупинити за допомогою засобів, що є в домашній аптечці.

В обидва правильні

16. Порівнюючи умовні та безумовні рефлекси, школярі дійшли висновку про те, що

Г безумовні рефлекси успадковуються і є відносно постійними

17. Як називають еволюційний процес розходження ознак споріднених груп організмів унаслідок адаптації до різних умов існування?

Б дивергенція

18. Масову загибель риби у стоячих водоймах під час спекотного періоду спричинює надмірне розмноження

В ціанобактерій

19. Укажіть послідовність біологічних об'єктів, що відображає перехід від нижчого рівня організації живого до вищого.

Б клітина - тканина

20. У ході ембріонального розвитку хребетні тварини проходять послідовно такі стадії:

В зигота, бластула, гастрюла

21. Укажіть метод досліджень, за допомогою якого вчені оцінюють ефективність дії засобів захисту сільськогосподарських рослин.

Г експериментальний

22. Під час мейотичного поділу клітини до її протилежних полюсів розійшлися дочірні хромосоми. Укажіть фазу мейозу, на якій це сталося.

В анафаза другого поділу

23. Проаналізуйте твердження стосовно рослини, зображеної на рисунку, та вкажіть правильні.

I — розмножується насінням; II — запилюється за допомогою вітру; III — формує сухі плоди.

А лише I і III

24. Проаналізуйте твердження стосовно цієї тварини та вкажіть правильні:

I — має двокамерне серце; II — розмножується, відкладаючи яйця; III — травна система закінчується клоакою.

А лише I, II

25. Проаналізуйте твердження стосовно механізму колінного рефлексу та вкажіть правильні. I — цифра 1 вказує на чутливий нейрон; II — цифра 2 вказує на руховий нейрон; III — цифра 3 вказує на робочий орган.

Г I, II, III

26. Установіть відповідність між генотипом (1—4) і його фенотиповим проявом (А—Д). Гени, що обумовлюють сірий колір тіла та довгі крила дрозофіли, повністю домінують над генами, що обумовлюють чорний колір тіла та короткі крила.

1 AABV — А сіре тіло, довгі крила

2 aaBV — Г чорне тіло, довгі крила

3 Aabb — В сіре тіло, короткі крила

4 aabb — Б чорне тіло, короткі крила

27. Установіть послідовність етапів біосинтезу білка.

Г транскрипція

В вихід мРНК у цитоплазму

Б трансляція

А набування білком вторинної структури

Варіант 5

1. Укажіть рослини, викопні форми яких, на думку вчених, утворили поклади кам'яного вугілля.

А папоротеподібні

2. Укажіть похідні шкіри у ссавців.

Г волосся

3. Укажіть орган травної системи людини.

В шлунок

4. Укажіть складові сечовидільної системи.

Г нирки

5. Укажіть гідрофільну речовину.

А глюкоза

6. Укажіть сполуку, що слугує універсальним хімічним акумулятором енергії в клітинах.

В АТФ

7. Укажіть двомембранні органели рослинних клітин, які містять зелені пігменти.

Б хлоропласти

8. Як називають процес створення органічних сполук з неорганічних, що відбувається за рахунок енергії, яка звільнюється внаслідок окиснення неорганічних сполук?

Б хемосинтез

9. Укажіть органелу, без якої неможливий біосинтез білка.

А рибосома

10. Гомозиготним за певним геном називають організм, у генотипі якого є

В два однакові алелі цього гена

11. Одиницею еволюційного процесу, за сучасним еволюційним ученням, є

В популяція

12. Автотрофні організми, які створюють органічні речовини з неорганічних, — це

А продуценти

13. Вивчаючи будову рослин, учені дійшли висновку про те, що квітка є органом

Б статевого розмноження у покритонасінних рослин

14. Школярі під час екскурсії помітили в озері невеличких тварин, які не мали ніг, але в них були хвіст і зовнішні зябра, шкіра — гола, вкрита слизом. Учитель нагадав школярам, що це личинкові стадії розвитку однієї систематичної групи хребетних тварин. Укажіть її.

В Амфібії

15. Проаналізуйте твердження стосовно нервової системи та вкажіть правильні.

I - усі структури складаються лише з нейронів; II - виконує регуляторну функцію у взаємодії з ендокринною.

Б лише II

16. Учні вивчали процес сечоутворення в нормі та висловили судження. Перший учень сказав, що глюкоза фільтрується в первинну сечу. Другий учень зауважив, що білки в результаті реабсорбції повертаються в кров. Хто з них має рацію?

А лише перший

17. Проаналізуйте твердження стосовно цитоплазми рослинної клітини та вкажіть правильні.

I — перебуває в постійному русі; II — містить органели.

В обидва правильні

18. Укажіть групу органічних речовин, що утворюють подвійний шар біологічних мембран

Б ліпіди

19. Укажіть організми, які належать до хемотрофів.

Г залізобактерії

20. Учні вивчали біосинтез білка та висловили судження. Перший учень сказав, що в ядрі відбувається процес транскрипції. Другий учень зауважив, що процес трансляції забезпечує синтез поліпептидного

ланцюга. Хто з них має рацію?

В обидва мають рацію

21. Ген, що обумовлює сірий колір шерсті у кролів, повністю домінує над геном, що обумовлює чорний колір. Який відсоток кролів у результаті схрещування AA × aa буде сірого кольору?

А 100 %

22. Чим відрізняється агроценоз від біоценозу?

В незначною видовою різноманітністю

23. Проаналізуйте твердження стосовно зображеної на рисунку рослини. Чи є з-поміж них правильні?

I — належить до голонасінних рослин; II — характеризується наявністю насіння й насінного зачатка, відсутністю плодолистків і плодів; III — запліднення залежить від наявності води.

А лише I, II

24. Проаналізуйте твердження щодо біологічних особливостей тварини, зображеної на рисунку, і вкажіть правильні.

I — тіло вкрите хітиною кутикулою; II — на пересування стрибками вказує будова кінцівок; III — тварина розвивається з повним перетворенням.

А лише I, II

25. Проаналізуйте твердження про відділи головного мозку людини та вкажіть правильні.

I - у відділі, позначеному цифрою 1, поверхня утворена сірою речовиною; II - цифрою 2 позначено проміжний мозок; цифрою 3 — середній мозок; III — відділ, позначений цифрою 4, відповідає за координацію рухів.

Г I, II, III

26. Установіть відповідність між назвою білка (1—4) та його функцією (А-Д).

1 кератин — В структурна

2 пепсин — Д каталітична

3 актин — А рухова

4 гемоглобін — Г транспортна

27. Установіть послідовність процесів, що відбуваються під час мітотичного поділу клітини.

В оболонки ядра та одномембранних органел розпадаються на мембранні пухирці

Б хромосоми розміщуються на екваторі клітини

А дочірні хромосоми розходяться до полюсів клітини

Г деспіралізуються хромосоми, формуються ядерця

Варіант 6

1. Як називають вегетативне тіло гриба?

В міцелій

2. Шкірні покриви, укриті лусками, характерні для

А риб

3. Чим відрізняється гуморальна регуляція функцій організму від нервової?

В меншою енерговитратністю

4. Укажіть формений елемент крові, що бере участь у формуванні клітинного імунітету.

А Т-лімфоцит

5. Укажіть спадкове захворювання людини.

Б дальтонізм

6. Укажіть рушійну силу еволюції за Ч. Дарвіном.

Б природний добір

7. Укажіть газоподібну оболонку нашої планети, що частково входить до структури біосфери.

В атмосфера

8. Сукупність рослин ОДНОГО ВИДУ з певними спадковими особливостями, створеними людиною у результаті штучного добору, — це

В сорт

9. Укажіть метод біологічних досліджень, за допомогою якого вчені ведуть багаторічні фенологічні спостереження.

Г моніторинг

10. Молекула ДНК, на відміну від молекули РНК, містить

Б тимін

11. Укажіть органелу, що містить у своєму складі ферменти, здатні розщеплювати відпрацьовані високомолекулярні сполуки.

Б лізосома

12. Молекулярний кисень під час фотосинтезу виділяється

А під час світлової фази

13. Протягом історичного розвитку у квіткових рослин виникли пристосування для перенесення пилку різними способами. Укажіть ознаку, характерну для вітрозапильних рослин.

А виробляють багато легкого пилку

14. У зоопарку двоє школярів спостерігали за качконосами. Перший школяр сказав, що качконоси належать до рептилій. Другий сказав, що вони розмножуються, відкладаючи яйця. Хто з них має рацію?

Б лише другий

15. Проаналізуйте твердження стосовно нервової системи та вкажіть правильні:

I — усі структури складаються винятково з нейронів, II — виконує регуляторну функцію у взаємодії з ендокринною.

Б лише II

16. Порівнюючи кровоносну та лімфатичну системи, учні дійшли висновку про те, що

А кров і лімфа рухаються судинами

17. Укажіть правильний перелік органел, у яких синтезується АТФ.

Г хлоропласти та мітохондрії

18. Положення кожен триплет відповідає лише одній амінокислоті є властивістю генетичного коду, а саме —

Б однозначність

19. У процесі застосування цитогенетичного методу дослідження спадковості учені визначають

В каріотип

20. Учні вивчали мітоз та висловили судження. Перший учень сказав, що в інтерфазі перед мітозом кількість молекул ДНК подвоюється. Другий учень зауважив, що мітоз забезпечує утворення двох дочірніх клітин. Хто з них має рацію?

В обидва мають рацію

21. Вивчаючи вуглеводи у клітині, учені встановили, що вони виконують такі функції:

Г структурну та енергетичну

22. Укажіть тип екосистеми, до складу якої входять куниця і білка.

В лісова

23. Проаналізуйте твердження стосовно будови стебла деревної рослини та вкажіть правильні.

I — цифра 1 указує на серцевину; II — цифра 2 вказує на деревину; III — цифра 3 вказує на камбій.

В лише I і II

24. Проаналізуйте твердження стосовно тварини, зображеної на рисунку, і вкажіть правильні.

I — має чотирикамерне серце; II — травний тракт у неї закінчується анальним отвором; III — у ротовій порожнині відсутні зуби.

В лише I, III

25. Проаналізуйте твердження стосовно кровоносної системи людини та вкажіть правильні.

I — цифра 1 указує на нижню порожнисту вену; II — цифра 2 вказує на аорту; III — цифрою 3 позначено легеневу вену.

Г I, II, III

26. Установіть відповідність між фазами поділів мейозу (1—4) та процесами (А—Д), що відбуваються на них.

1 профаза I — Г кросинговер

2 анафаза I — Д розходження до полюсів двохроматидних хромосом

3 метафаза II — Б на екваторі знаходиться гаплоїдне число хромосом

4 анафаза II — В до полюсів клітини розходяться хроматиди

27. Визначте послідовність засвоєння біомаси в наземній екосистемі, починаючи з продуцентів.

Б горох

Г гусінь

В синиця

А яструб

Варіант 7

1. Укажіть рослину, у якої формуються соковиті плоди.

Г ожина

2. Укажіть безхребетну тварину, що має замкнену кровоносну систему.

А дощовий черв'як

3. Які рецептори є в складі шкіри?

Г дотикові

4. Укажіть формені елементи крові, що забезпечують транспорт кисню та частково вуглекислого газу.

Г еритроцити

5. Укажіть гідрофобну речовину.

Г целюлоза

6. Укажіть місце розташування ДНК в еукаріотичній клітині.

Г ядро

7. Кожна еукаріотична клітина містить цитоплазму, ядро, органели та відокремлена від навколишнього середовища

Б напівпроникною мембраною

8. Укажіть процес створення органічних сполук з неорганічних, який супроводжується перетворенням світлової енергії на енергію хімічних зв'язків.

Г фотосинтез

9. Укажіть процес, що забезпечує точність передачі спадкової інформації від материнських клітин дочірнім протягом послідовних клітинних циклів.

Б мітоз

10. Укажіть здатність організмів зберігати свої ознаки протягом усього життя і передавати їх потомству.

Б спадковість

11. Укажіть автора першої теорії еволюції живої природи.

В Ж.-Б. Ламарк

12. Укажіть абіотичний фактор.

А атмосферний тиск

13. Учні сформулювали кілька суджень з приводу подібності грибів до тварин. Укажіть правильне судження.

В виділяють сечовину в процесі обміну речовин

14. Укажіть комаху, яка живиться тваринною їжею.

Г воша людська

15. Проаналізуйте твердження стосовно опорно-рухової системи людини та вкажіть правильні.

I — кістки ростуть у товщину завдяки поділу клітин внутрішнього шару окістя; II — суглоб — це напіврухоме з'єднання кісток.

А лише I

16. Укажіть судину організму людини, до якої надходить кров з лівого шлуночка серця під час систоли.

Г аорта

17. Для прокаріотичної клітини характерна наявність

В рибосом

18. Укажіть хімічний елемент, без якого порушується механізм зсідання крові.

В Кальцій

19. Укажіть кінцеві продукти повного окиснення вуглеводів.

В вуглекислий газ і вода

20. Яке спадкове захворювання людини спричинюється геномною мутацією?

Г хвороба Дауна

21. Ген, що обумовлює сірий колір шерсті у кролів, повністю домінує над геном, що обумовлює чорний колір. Який відсоток кролів у F1 у результаті схрещування AA x Aa буде сірого кольору?

А 100 %

22. Природний добір як рушійна сила еволюції, за Ч. Дарвіном, проявляється у

Г переважаючому виживанні та розмноженні найбільш пристосованих до умов існування організмів певного виду

23. Проаналізуйте твердження щодо структури рослинного організму, зображеної на рисунку, і вкажіть правильні.

- I — цифрою 1 позначено шар, який містить судини;**
II — цифрою 2 позначено шар, який містить ситоподібні трубки;
III — цифрою 3 позначено шар, що захищає клітини стебла від несприятливих умов зовнішнього середовища.

Б лише I, III

24. Проаналізуйте твердження стосовно тварин, зображених на рисунках, і виберіть правильні.

- I — обидві тварини належать до ракоподібних; II — водне середовище життя; III — у них замкнена кровоносна система.**

А лише I, II

25. Проаналізуйте твердження стосовно зображеної на рисунку системи організму людини та вкажіть правильні.

- I — у відділі, позначеному цифрою 1, вдихуване повітря очищується від пилу; II — цифрами 2 і 3 позначено повітроносні шляхи; III — цифрою 4 позначено орган, у якому відбувається газообмін.**

Г I, II, III

26. Установіть відповідність між організмом (1—4) і функціональною групою (А-Д), до якої він належить.

1 щука — Г консумент III порядку

2 фітопланктон — А продуцент

3 карась — В консумент II порядку

4 дрібні ракоподібні — Б консумент I порядку

27. Установіть послідовність перебігу процесів енергетичного обміну в клітині.

Г розщеплення полісахаридів до моносахаридів

В усмоктування моносахаридів у кров

Б гліколіз

А цикл Кребса

Варіант 8

1. Агар-агар — речовина, яку використовують для виготовлення таких ласощів, як мармелад і пастила. Укажіть організм, з якого добувають цю речовину.

В водорість

2. Укажіть тварину, що має трикамерне серце, дихає легенями, а шкіра вкрита роговими лусками.

Б ящірка прудка

3. Укажіть орган дихальної системи людини.

В трахея

4. Укажіть орган сечовидільної системи, у якому утворюється первинна сеча.

А нирка

5. Укажіть рівень організації живого, на якому перебуває еритроцит.

Г клітинний

6. Яку функцію в клітині виконують ліпіди?

А резервну

7. Укажіть органелу, основна функція якої — синтез АТФ.

А мітохондрія

8. Сукупність реакцій окиснення органічних речовин з виділенням енергії — це

В клітинне дихання

9. Гамети в тваринному організмі утворюються в результаті

В мейозу

10. Укажіть фактори, здатні спричинити порушення структури молекул ДНК і, як наслідок, вплинути на спадковість.

А мутагенні

11. Укажіть науку, що вивчає вимерлі організми.

А палеонтологія

12. До автотрофних організмів належать

А сальвінія плаваюча

13. Учні вивчали голонасінні рослини і висловили судження щодо характерних ознак цих рослин. Укажіть правильне судження.

Г насінини не захищені стінками плоду

14. Серед експонатів зоологічного музею учні побачили кістковий скелет тварини, у якої були відсутні ребра. Один учень припустив, що цей скелет належить амфібії, другий — що може бути скелет ящірки. Хто з них зробив правильне припущення?

А лише перший

15. Проаналізуйте твердження стосовно ендокринної системи та вкажіть правильні:

I — до її складу входять залози винятково внутрішньої секреції;

II — тільки залози ендокринної системи здатні виробляти гормони.

Г немає правильних

16. Учні вивчали парасимпатичну нервову систему і висловили судження щодо наслідків впливу її роботи на організм людини. Укажіть правильне судження.

В збільшує виділення шлункового соку

17. На відміну від тваринної клітини, рослинна клітина містить

В пластиди

18. Йони якого хімічного елемента потрібні для нормального функціонування щитоподібної залози?

В Mg

19. Учні вивчали процес фотосинтезу та висловили судження. Перший учень сказав, що процес відбувається в мітохондріях. Другий учень зауважив, що реакції світлової фази перебігають на мембранах тилакоїдів. Хто з них має рацію?

Б лише другий

20. Еволюційний процес виникнення подібних пристосувань до однакових умов у неспоріднених груп організмів — це

Б конвергенція

21. Проаналізуйте твердження стосовно мутаційної мінливості та вкажіть правильні.

I — унаслідок мутаційної мінливості відбувається зміна генотипу; II — ніколи не успадковується.

А лише I

22. Проаналізуйте твердження щодо ланцюга виїдання та вкажіть правильні.

I — на першому трофічному рівні перебувають продуценти;

II — другий трофічний рівень утворюють рослиноїдні тварини.

В обидва правильні

23. Укажіть літеру, якою позначено організм, що характеризується такими ознаками: розмножується насінням, у процесі статевого розмноження відбувається подвійне запліднення.

Г

24. На рисунку зображено представників ссавців. Якою літерою позначено тварину, що має великі різці й живиться рослинною їжею?

Б

25. Проаналізуйте твердження щодо шкіри та вкажіть правильні.

I — цифрою 1 позначено елемент будови шкіри, який сприймає подразнення зовнішнього середовища; II — цифрою 2 позначено елемент будови шкіри, який утворює та виділяє піт; III — цифра 3 вказує на волосяну цибулину.

В лише II, III

26. Установіть відповідність між групами бактерій (1—4) та їхньою функцією у природі (А-Д).

1 бактерії гниття — А розщеплюють органічні сполуки

2 ціанобактерії — Д збагачують ґрунт і водойми киснем

З паразитичні бактерії — Б спричиняють захворювання тварин

4 нітрифікуючі бактерії — В окиснюють амоніак

27. Установіть послідовність біологічних систем, які перебувають на різних рівнях організації живого, починаючи з найнижчого.

Б молекула

А клітина

В організм

Г біосфера

Варіант 9

1. Укажіть їстівний гриб.

А білий гриб

2. Укажіть кількість камер серця у горобця.

Г чотири

3. Укажіть структуру організму людини, яка захищає внутрішнє середовище від шкідливого на надмірного впливу випромінювання сонця.

В шкіра

4. Укажіть структуру центральної нервової системи, яка забезпечує координацію рухів.

А мозочок

5. Який хімічний елемент входить до складу амінокислот?

А Нітроген

6. Як називають процес самоподвоєння молекули ДНК?

Г реплікація

7. Укажіть органелу, функція якої — синтез білка.

Г рибосома

8. Як називають сукупність процесів поглинання речовин із довкілля, їхніх перетворень в організмі та виведення з нього продуктів обміну?

Б метаболізм

9. Основу росту будь-якого багатоклітинного організму становить процес

Б мітозу

10. Укажіть мінливість, зумовлену зміною кількості хромосом організму.

В геномна

11. Як називають появу в окремих представників виду рис, притаманних їхнім предкам?

Г атавізмами

12. Кінцевою ланкою ланцюгів живлення в біогеоценозах є

Б редуценти

13. Учні вивчали покритонасінні рослини і висловили судження щодо їхніх характерних ознак. Укажіть правильне судження.

Г мають квітку й плід

14. Дослідники спостерігали в лісі за твариною, яка живиться, полюючи на інших тварин; її шкіра вкрита волоссям, потомство вигодовує молоком. Укажіть групу, до якої належить ця тварина.

Б ссавці

15. Проаналізуйте твердження щодо особливостей розвитку людського організму та вкажіть правильні. I — імплантація відбувається під час післяембріонального періоду; II — статеве дозрівання відбувається під час ембріонального періоду.

Г немає правильних

16. Укажіть біоритми, пов'язані з обертанням Землі навколо своєї осі.

Б чергування сну та неспання

17. Школярі сформулювали судження про подібність клітин грибів і рослин. I — клітини обох груп мають клітинні оболонки (стінки); II — клітини обох груп містять вакуолі. Чи є поміж них правильні?

В обидва правильні

18. Проаналізуйте твердження стосовно значення для організму атомів Феруму та вкажіть і правильні. I — входять до складу гемоглобіну; II — за умови нестачі в організмі виникає захворювання — анемія.

В обидва правильні

19. Укажіть елемент будови тРНК, що допомагає розпізнавати місце амінокислоти в майбутній поліпептидній молекулі під час біосинтезу білка.

Г антикодон

20. Під час гліколізу молекула глюкози розщеплюється на дві молекули піровиноградної кислоти з утворенням

Г 2 молекул АТФ

21. Проаналізуйте твердження стосовно модифікаційної мінливості та вкажіть правильні.

I — під впливом зовнішнього середовища змінюється фенотип; II —

передається з покоління в покоління.

А лише I

22. Який чинник виникає внаслідок високої плодючості організмів та обмеженості життєвих ресурсів?

В боротьба за існування

23. Проаналізуйте твердження стосовно зображеної на рисунку рослини. Чи є з-поміж них правильні? I — це представник плауноподібних; II — розмножується спорами; III — запліднення залежить від наявності води.

В лише II, III

24. Проаналізуйте твердження стосовно тварини, зображеної на рисунку, і виберіть правильні.

I — це представник амфібій; II — має голу шкіру, вкриту слизом; III — серце поділене на три камери.

Г I, II, III

25. Проаналізуйте твердження щодо скелета дорослої людини та вкажіть правильні.

I — у відділі, позначеному цифрою 1, усі кістки, крім однієї, з'єднані між собою нерухомо; II — у відділі, позначеному цифрою 2, формуються чотири природних вигини; III — у відділі, позначеному цифрою 3, усі кістки зростаються.

Г I, II, III

26. Установіть відповідність між порівняльно-анатомічними доказами еволюції (1—4) та прикладами (А—Д), які їх ілюструють.

1 гомологічні органи — Б верхня кінцівка людини та передня кінцівка коня

2 аналогічні органи — В зябра риби та зябра рака

3 рудименти — А недорозвинені очі в крота

4 атавізми — Г народження дитини з хвостовим відростком

27. Установіть послідовність таксонів, до яких належить вид Людина Розумна, починаючи з найвищого.

А тиц Хордові

В клас Ссавці

Б ряд Примати

Г рід Людина

Варіант 10

1. Віночок квітки — це сукупність

Б лише пелюсток

2. Укажіть тварину, яка має три пари грудних ходильних кінцівок.

А хрущ травневий

3. Укажіть клітини, що мають довгий та короткі відростки.

В нейрони

4. В організмі людини кров у велике коло кровообігу надходить з

А лівого шлуночка

5. Укажіть групу організмів, до яких належить збудник корости.

Б тварини

6. Укажіть біотичний фактор.

Г концентрація фітонцидів у повітрі

7. Завдяки застосуванню біотехнологічних процесів людина отримує

А антибіотики

8. Укажіть тип хімічного зв'язку, який утворюється між комплементарними нуклеотидами двох ланцюгів ДНК.

А водневий

9. Укажіть речовину, яка входить до складу клітинних оболонок (стінок) рослин.

В клітковина

10. Укажіть речовини, унаслідок розщеплення яких вивільняється найбільша кількість енергії.

Б жири

11. Укажіть клітину, яка утворюється внаслідок мейозу.

А яйцеклітина

12. Укажіть генотип, що містить лише домінантні алелі генів.

Г ААВВ

13. Дослідники установили, що псування харчових продуктів спричинили мікроскопічні еукаріотичні організми. Виявлено, що до складу клітинних оболонок (стінок) входить хітин, клітини містять вакуолі, але позбавлені хлоропластів. Укажіть, до якої групи організмів

вони належать.

Г гриби

14. Тварина має тіло, що поділено на відділи; зовнішній скелет складається з 3 шарів: зовнішнього рогового, середнього порцелянового і внутрішнього перламутрового. Орган дихання — зябра. До якої групи організмів вона належить?

А двостулкові молюски

15. Двоє школярів висловилися з приводу будови серця. Перший сказав, що м'язовий шар правого шлуночка тонший, ніж лівого. Другий припустив, що всередині великих артерій є кишенькові клапани. Хто з них має рацію?

А лише перший

16. Укажіть місце розташування центральної частини парасимпатичної вегетативної нервової системи.

А у крижовому відділі спинного мозку

17. Фрагмент одного з ланцюгів молекули ДНК має таку послідовність нуклеотидів: ЦАТ — ТАТ — ГГТ — АГЦ — АТЦ. Укажіть послідовність нуклеотидів у молекулі мРНК, яка транскрибується на наведеній ДНК-матриці.

А ГУА - АУА - ЦЦА - УЦГ - УАГ

18. Ознаку кодує ген, розташований у Y-хромосомі. Як успадковується ця ознака?

В передається від батька лише синам

19. Результатом екологічного видоутворення можуть бути

Б два види шишкарів, які живляться насінням різних рослин в одному лісі

20. Першою ланкою ланцюга живлення в наземній екосистемі є

Г рослини

21. Укажіть природоохоронний об'єкт, який створено з метою збереження в природному стані найтипівіших природних комплексів біосфери та здійснення моніторингу.

В біосферний заповідник

22. Селекціонери, щоб досягнути якомога кращих результатів, використовують «чисті лінії» організмів. Яке явище спостерігається в

результаті схрещування двох різних чистих ліній одного виду?

В гетерозис

23. Проаналізуйте твердження щодо позначень на рисунку складових рослинної клітини та вкажіть

правильні. I — цифрою 1 позначено вакуолю; II — цифрою 2 позначено клітинну стінку; III — цифрою 3 позначено ядро.

А лише I і III

24. Проаналізуйте твердження стосовно сарани та вкажіть правильні.

I — розвиток з перетворенням; II — личинка та доросла особина мають однакову кормову базу; III — великої шкоди сільськогосподарським угіддям

Б лише II і III

25. Проаналізуйте твердження щодо позначень на рисунку складових зуба та вкажіть правильні.

I — цифрою 1 позначено дентин; II — цифрою 2 позначено емаль; III — цифрою 3 позначено шийку зуба.

Г I, II, III

26. Установіть відповідність між елементом будови еукаріотичної клітини (1-4) та процесами (А—Д), що відбуваються за його участю.

1 лізосома — Б розщеплення макромолекул за допомогою ферментів

2 мітохондрія — Д синтез АТФ

3 ядро — А утворення субодиниць рибосом

4 клітинний центр — В утворення веретена поділу

27. Визначте послідовність організмів у ланцюзі живлення екосистеми дубового лісу.

Б дуб звичайний

Г дубовий пильщик

А строкатий дятел

В беркут